

PRINȚESA – D.H. LAWRENCE

© traducere - editura MondoRo – www.grammar.ro

Prințesa

Pentru tatăl ei era „Prințesa”. Pentru mătușile și unchii din Boston, doar „Dolly Urquhart, biata fetiță”.

Colin Urquhart era cam nebun. Se trăgea dintr-o veche familie scoțiană și pretindea că-i de neam regesc, că în vinele lui curge sângele regilor Scoției. De asta rudele lui din America spuneau că-i cam „sărit”. De altfel, nici nu țineau să știe cărui rege scoțian îi datora Colin sângele lui albastru. Toată povestea devenise ridicolă și chiar supărătoare. Singurul lucru pe care nu-l uitau era că nu se trăgea din dinastia Stuart.

Era un bărbat frumos cu ochi mari, albaștri, care uneori păreau că privesc în gol, avea un păr negru și mătăsos, periat astfel încât să-i acopere fruntea lată, și o siluetă atrăgătoare. La asta se adăuga timbrul minunat al vocii – o voce de obicei șoptită și reținută, dar care uneori răsuna puternic ca un clopot de bronz. Toate acestea alcătuiesc marele lui farmec. Arăta ca un erou din timpurile vechilor celți. Te așteptai să-l vezi cu genunchii goi, cu fustanelă cenușie și cu o pungă din acelea pe care le poartă scoțienii. Glasul lui suna de parc-ar fi străbătut timpurile, venind tocmai de pe vremea misterioasă a barzilor osianici.

Fără să fie propriu-zis bogat, avea oarecare stare. Era unul dintre oamenii aceia care cu cincizeci de ani în urmă rățăceau prin lume fără niciun rost, fără să ajungă niciodată nicăieri, fără să facă nimic, fără să reprezinte nimic, dar care erau bine primiți în societatea aleasă a multor țări.

Nu se căsătorise decât pe la patruzeci de ani, luând-o de nevastă pe domnișoara Prescott, o fată bogată din New England. La douăzeci și doi de ani, Hannah Prescott fusese fermecată de omul cu păr negru, mătăsos, pe atunci încă nepresărat cu fire albe, de omul cu ochi mari, albaștri, și cu privirea pierdută. Nu era prima femeie fascinată de farmecul lui. Dar Colin Urquhart avea o fire cam nestatornică și de aceea nu-și legase până atunci viața de nimeni.

Doamna Urquhart trăi trei ani într-un fel de ceață vrăjită, creată de prezența soțului. Apoi se simți zdrobită. Avea impresia că trăiește cu o năluca fermecătoare. Era indiferent față de orice – de o indiferență aproape fantomatică. Era întotdeauna drăguț, amabil, de o politețe desăvârșită în tonurile lui șoptite și muzicale. Numai că rămânea absent. Dacă stătea bine să te gândești, nu se afla niciodată de față, era „cu un picior aici și cu unul aiurea”, cum se spune.

La sfârșitul primului an de căsătorie deveni tatăl unei fetițe. Dar acest eveniment nu-l făcu nicidecum să capete o formă mai reală. Și, câteva luni mai târziu, însăși frumusețea și muzicalitatea obsedantă a vocii lui începură s-o exaspereze pe nevastă-sa. Era ca un ecou ciudat, un ecou viu. Până și carnea lui, când o atingeai, părea să nu fie carnea unui om adevărat.

Poate să fi fost puțin nebun. Nevastă-sa ajunsese definitiv la această convingere în noaptea în care născu fetița.

— Ah, a sosit în sfârșit mica mea Prințesă, exclamă el cu glasul acela celtic grav și melodios, care suna ca un cântec de bucurie, și începu să se legene cufundat în gânduri.

Copilul era foarte mic, plâpând, cu ochi albaștri mari și uimiți. O botezară Mary Henrietta... Mama ei îi spunea „mica mea Dolly”. El îi spunea întotdeauna „Prințesa mea”.

Era inutil să te superi pe el, căci se mulțumea să deschidă și mai tare ochii albaștri și să ia un aer de demnitate copilărească și tăcută pe care nimic n-o putea învinge.

Hannah Prescott nu fusese niciodată prea sănătoasă. Nu ținea neapărat să trăiască. Așa că muri subit când fetița avea doar doi ani. Familia Prescott nutrise de la început un resentiment adânc, dar nemărturisit împotriva lui Colin Urquhart. Spuneau că e egoist. De aceea, la o lună după înmormântarea lui Hannah la Florența, încetară să-i mai trimită suma de bani pe care i-o trimiteau când trăia nevastă-sa. Îi ceruseră cu insistență copilul, cerere pe care Urquhart o respinsese cu vocea lui amabilă și muzicală, dar foarte hotărâtă.

Cu familia Prescott, Colin se purta de parcă n-ar fi făcut parte din lumea lui, de parcă n-ar fi fost ființe reale, ci niște fenomene întâmplătoare sau niște gramofone, mașini vorbitoare cărora trebuia să le răspundă. Și le răspundea. Dar existența lor ca atare n-o lua niciodată în seamă.

Familia discută posibilitatea de a-l declara inapt să fie tutorele copilului. Dar asta ar fi iscat un scandal. Așa că, până la urmă, aleseră soluția cea mai simplă: se spălară pe mâini. Îi scriau, totuși, fetiței cu conștiinciozitate și îi trimiteau sume modeste de bani, de Crăciun și de ziua morții mamei-sii.

Pentru Prințesă, rudele din Boston constituie mulți ani doar o noțiune abstractă. Își urma tatăl, care călătorea tot timpul, deși în condiții modeste, trăind din veniturile lui reduse. În America nu se duceau niciodată. Copilul avea mereu câte o guvernantă nouă: în Italia o *contadina*¹, în India o *ayah*², în Germania o țărăncă tânără cu părul auriu...

Tatăl nu se despărțea niciodată de copil. Cu toate acestea, nu era un pustnic. Oriunde se afla, făcea vizite protocolare, era invitat la prânz sau la ceai și, uneori, rar, la masa de seară. Copilul mergea întotdeauna cu el. Oamenii îi spuneau „Prințesa Urquhart” de parcă Prințesa ar fi fost numele ei de botez.

Era o fată micuță, gingașă și vioaie. Părul auriu închis avea uneori nuanțe calde, castanii, iar ochii albaștri, ușor proeminenți, exprimau în același timp o mare candoare și o mare înțelepciune. Era matură, și totuși nu atinsese adevărata maturitate; ciudat de înțeleaptă, și totuși copilăroasă.

Din vina lui taică-său:

„Mica mea Prințesă, tu nu trebuie să iei în seamă oamenii, și nici vorbele sau faptele lor, îi repeta el întruna. Oamenii nu știu nici ce fac, nici ce spun. Vorbesc, vorbesc, și se chinuiesc unii pe alții, și adesea chiar pe ei înșiși până la lacrimi. Tu, micuța mea Prințesă, nu te uita la ei. Pentru că toate acestea sunt nimicnicie. În fiecare om există o a doua ființă, un demon căruia nu-i pasă de nimic. Și dacă înlături tot ce spune, tot ce face, tot ce simte un om, așa cum face bucătăreasa când curăță ceapa, în miezul fiecăruia găsești un drăcușor crud pe care nu-l mai poți înlătura. Drăcușorul acesta crud rămâne mereu același, nepăsător față de tot ce se întâmplă în viața din afară, față de toată vorbăria, față de neveste, soți și copii, față de toate necazurile și toate capriciile. Dacă dezbraci oamenii de toate învelișurile, descoperi demonul ce stă la pândă în fiecare bărbat și în fiecare femeie. El reprezintă eul adevărat al bărbatului sau al femeii și nu-i pasă de nimeni, pentru că se înrudește cu toți demonii și cu toate zânele de demult care nu iubesc niciodată pe nimeni. Dar chiar și așa, există demoni măreți și demoni meschini, zâne diabolice scânteietoare și zâne vulgare. Dar zâne de neam regesc nu mai există. Tu, micuța mea Prințesă, ești singura. Tu ești ultimul vlăstar al vechiului neam de regi – ultimul – tu ești „Prințesa”. Altele nu mai există. Tu și cu mine suntem ultimii. Iar când am să mor eu, ai să rămâi numai tu. Iată de ce tu, draga mea, n-ai să iubești niciodată prea mult pe nimeni. Pentru că demonii oamenilor au decăzut, sunt vulgari. N-au măreție. Numai tu, din partea mea, te tragi din viță de regi. Să nu uiți că asta-i o MARE TAINĂ. Dacă ai s-o spui oamenilor, or să încerce să te ucidă pentru că or să te invidieze că ești prințesă. E taina noastră cea mare, iubito. Eu sunt prinț și tu ești prințesă și ne tragem dintr-un neam vechi, vechi. Și taina asta o păstrăm numai pentru noi. Să fii foarte politicoasă cu oamenii, iubito, pentru că *noblesse oblige*³. Dar să nu uiți niciodată că tu și numai tu ești ultima prințesă și toți ceilalți îți sunt inferiori, că sunt mai puțin nobili, mai vulgari decât tine. Poartă-te frumos și blând și politicos cu ei, iubito. Dar nu uita că tu ești Prințesa și ei sunt oameni de rând. Să nu încerci niciodată să-ți închipui că s-ar putea asemui cu tine. Pentru că nu se pot asemui. Vei descoperi întotdeauna că le lipsește harul regesc pe care îl ai numai tu.”

Prințesa învăță repede lecția: învăță în primul rând să fie reținută, să nu aibă relații de prea mare prietenie cu nimeni în afară de tatăl ei, și în al doilea rând să se poarte cu o politețe naivă și ușor binevoitoare. În caracterul ei se închegease ceva care îi dădea un aer senin, împlinit și de nepătruns, ca un cristal.

„Draga de ea, spuneau cucoanele la care se ducea în vizită, e atât de deosebită – e ca din alte vremuri – și atât de bine-crescută, biata fetiță!”

Se ținea întotdeauna dreaptă și era foarte îngrijită. Fusese întotdeauna mică de statură, s-ar putea spune chiar mică de tot, și, alături de tatăl ei înalt, frumos și puțin nebun, părea un copil lăsat de zâne în locul altuia pe care-l furaseră. Se îmbrăca simplu, de obicei în albastru-deschis sau în diferite nuanțe de un cenușiu discret, cu gulere de dantelă veche sau de olandă cu broderii delicate. Avea mâinile mici și frumoase, care făceau pianul să sune a clavecin. Când ieșea la plimbare, îi plăcea să poarte pelerine sau cape în loc de haină și pălării mici, după moda secolului al XVIII-lea. obrazul ei era proaspăt ca florile de măr.

Părea ieșită dintr-un tablou. Dar nimeni nu-și dădu niciodată exact seama de tabloul ciudat în care o încadraseră taică-său și din care nu mai ieși niciodată.

#####

¹ Femeie de la țară (it.)

² Dădacă.#

³ Noblețea te obligă (fr.)

Două păsărele albastre

A fost odată o femeie care-și iubea bărbatul, dar nu putea trăi cu el. Bărbatul, pe de altă parte, era sincer atașat de nevastă-sa, dar nu putea trăi cu ea. Ambii aveau sub patruzeci de ani, erau frumoși și plini de farmec. Nutreau unul față de altul cele mai bune gânduri și, în chip ciudat, se simțeau căsătoriți pentru vecie. Se cunoșteau foarte bine, mult mai bine decât îi cunoșteau pe alții sau decât îi cunoșteau alții pe ei, oricine ar fi fost aceștia.

Și totuși, nu puteau trăi împreună. De obicei, se țineau la mii de mile distanță. Din punct de vedere geografic, firește. Dar atunci când soțul se găsea în cenușia Anglie, cu o sumbră fidelitate împlântată în subconștient, o simțea prezentă pe nevastă-sa, cu dorința ei bizară de a-i fi loială și credincioasă, în ciuda numeroaselor aventuri galante, trăite acolo, departe, sub soarele din sud. Iar soția, în timp ce-și sorbea cocteilul pe terasa dinspre mare și-și întorcea ochii cenușii și ironici spre fața oacheșă și senzuală a admiratorului care îi plăcea foarte mult, vedea în minte trăsăturile netede ale soțului tânăr și frumos. Îl vedea cum îi cere ceva secretarei, cu voce blândă și plină de încredere a omului care știe că cererea lui va fi îndeplinită cu cea mai mare bucurie.

Secretara, bineînțeles, îl adora. Era *extrem* de pricepută, foarte tânără și foarte drăguță. Și îl adora. De fapt, îl adorau toți cei care-l serveau sau îl serviseră vreodată, mai ales femeile. Bărbații aveau tendința să-l tragă pe sfoară.

Când un om are o secretară care-l adoră, iar tu ești nevasta lui, ce faci? Nu că între soț și secretară ar fi existat ceva „nepermis”, dacă înțelegeți ce vreau să spun. Nimic care ar putea să semene a adulter, dacă e vorba să spunem lucrurilor pe nume. Nu, nici pe departe. El era tânărul patron, ea secretara lui. El îi dicta, ea muncea pentru el ca o roabă, îl adora și totul mergea strună.

El n-o „adora”. Un om nu trebuie să-și adore secretara. Dar se bizuia pe ea. „Am toată încrederea în domnișoara Wrexall”. În timp ce pe nevasta lui nu se putea bizui niciodată. Și dacă exista un lucru pe care-l știa precis, era că nevastă-sa nu ținea deloc să se bizuie cineva pe ea.

Așa că rămăseră prieteni, trăind în starea de intimitate tacită, îngrozitoare, a celor ce au fost cândva căsătoriți. De obicei plecau în fiecare an împreună în vacanță și, dacă n-ar fi fost căsătoriți, s-ar fi simțit foarte bine și s-ar fi stimulat reciproc. Dar faptul că erau căsătoriți, că erau căsătoriți de vreo doisprezece ani și nu mai puteau trăi împreună de vreo trei sau patru, le strica toată bucuria de a fi împreună. Fiecare dintre ei nutrea o lăuntrică amărăciune față de celălalt.

Totuși, erau foarte amabili unul cu altul. Bărbatul era generozitatea în persoană, o respecta și avea o mare afecțiune pentru ea, cu toate aventurile ei galante. Aventurile făceau parte din cerințele vieții moderne. „La urma urmei, trebuie să trăiesc și eu. Nu pot să mă prefac în stană de sare⁴ cât ai clipi din ochi, numai pentru că tu și cu mine nu mai putem trăi împreună. Unei femei ca mine îi trebuie ani de zile ca să se prefacă în stană de sare. Cel puțin, așa sper.”

— Da, da, răspunse el pe un ton hotărât. În orice caz, sarea conservă, așa că-ți poți pune și amantii la murat până începi să te cristalizezi. Eu te sfătuiesc să profiți.

Așa era el: inteligent și enigmatic. Nevasta reușea să înțeleagă mai mult sau mai puțin ideea amantilor murați, dar povestea cu cristalizarea... oare ce însemna?

Soare

I

— Duceți-o la soare, spusese doctorii.

Dar ea se cam îndoia de efectele soarelui. Îi lăsă, totuși, să o îmbarce cu copilul, cu maică-sa și cu o doică.

#####

⁴ Aluzie la legenda biblică a soției lui Loth, care a fost prefăcută într-o stană de sare.

Vaporul pleca la miezul nopții. Și timp de două ore cât se urcară pasagerii pe vapor și până culcară copilul, soțul nu se îndepărta. Era o noapte întunecoasă și Hudsonul unduia negru și uleios, tremurând sub stropii de lumină zvârliți peste el. Femeia se sprijini de parapet și, uitându-se în jos, își spuse: „Asta e marea: e mult mai adâncă decât ți-ai putea închipui și are mult mai multe amintiri”. În clipa aceea, marea părea să se înalțe ca șarpele haosului, fără de început și fără de sfârșit.

— Despărțirile astea nu-s bune, să știi! îi spuse soțul, stând lângă ea. Nu-s bune. Nu-mi plac.

În voce îi vibrau teama și presimțirile rele. Tonul lăsa impresia că omul se agăța de o ultimă rază de speranță.

— Nu, nici mie, răspunse ea, plat.

Își aminti cu câtă înverșunare doriseră amândoi să fie cât mai departe unul de altul. Emoția despărțirii îi primenise puțin sentimentele, dar firul înfipt în inimă i se împlântase și mai adânc în rană.

Se uitau la fiul lor care dormea și ochii tatălui se umeziră. Dar ceea ce contează nu sunt lacrimile care-ți umezesc o clipă ochii, ci ritmul adânc, ritmul de fier, indestructibil, al obișnuinței, obișnuința de ani, de o viață; o manifestare adânc înrădăcinată a forței.

— Vă rugăm să coborâți! Vă rugăm să coborâți!

— Maurice, trebuie să pleci!

Și în sinea ei se gândi: „Pentru el e «vă rugăm să coborâți!» Pentru mine e «toate pânzele sus!»”

Bărbatul flutura batista pe cheiul mohorât, în miez de noapte, în timp ce vaporul se depărta încet, încet spre larg. Un om în mijlocul mulțimii! Un om în mijlocul mulțimii! *C'est ça!*⁵

Bacurile, ca niște farfurii mari, ticsite de șiruri de lumini, tot mai coborau pe Hudson. Gura aceea neagră trebuia să fie Gara Lackwanna.

Vaporul își vedea de drum. Hudsonul părea nesfârșit. Dar în cele din urmă ajunseră în dreptul unui cot și văzură luminile slabe din Battery. Libertatea își ridica făclia într-un acces de mânie. Și puțin mai departe spumegau valurile oceanului.

Cu toate că Atlanticul fusese cenușiu ca lava, până la urmă tot reuși să ajungă la „soare”. Avea chiar și o casă deasupra celei mai albastre dintre mări, o casă cu o grădină întinsă, și o vie, cu toți butucii și măslinii coborând în pantă, terasă după terasă, către bucățița de câmpie de pe coastă; grădina era plină de locuri tainice, desigur de lămâi care coborau adânc în despicătura pământului și iazuri ascunse cu apa verde și pură; mai era și un izvor care țâșnea dintr-o peșteră mică, de unde băuseră vechii siculi mult înainte de venirea grecilor; și o capră cenușie care behăia, adăpostită într-un cavou antic, cu toate nișele pustii. Și mai era și parfumul de mimoză, iar dincolo de toate, zăpada vulcanului.

Privea toate aceste frumuseți care, într-o anumită măsură, o linișteau. Dar îi erau exterioare, străine. Nu-i păsa cu adevărat de ele. Ea rămânea neschimbată, cu tot necazul și frustrarea launtrică, cu toată neputința de a simți cu adevărat.

Copilul o enerva și îi tulbura liniștea sufletească. Simțea o răspundere îngrozitoare, înspăimântătoare, față de soarta micu-țului, de parcă ar fi trebuit să răspundă de fiecare suflare a lui. Și asta o chinuia și pe ea, și pe copil, și pe toți ceilalți din jur.

— Ascultă, Juliet, știi bine că doctorul ți-a spus să stai goală în soare. De ce nu stai? întreba mama.

— Când oi fi în stare s-o fac, am s-o fac. Vrei să mă ucizi? se repezi Juliet.

— Să teucid? Nu. Vreau numai să-ți fac un bine.

— Pentru Dumnezeu, renunță să mai vrei să-mi faci bine.

În cele din urmă, mama se simți atât de jignită și de furioasă încât plecă.

Marea se făcu albă, apoi nevăzută. Începu să cadă o ploaie deasă. Era frig în casa construită pentru soare.

Și din nou se ivi dimineața – o dimineață în care soarele se ridică gol și incandescent, strălucind deasupra orizontului. Casa era așezată cu fața spre sud-vest. Juliet stătea în pat și se uita cum răsare soarele. Avea senzația că până atunci nu-l văzuse niciodată răsărind. Nu văzuse niciodată soarele despuiat, ridicându-se pur deasupra orizontului și scuturându-se de mantaua nopții.

Deodată, simți dorința tainică să se plimbe goală sub soare. Și păstră această dorință în suflet ca pe o taină. Voia să plece din casă, să se ducă departe, unde nu erau oameni. Dar nu e ușor să te ascunzi într-o țară în care fiecare măslin are ochi și fiecare povârniș se vede de departe. Găsi, totuși, un loc: un mal abrupt, stâncos, împins către mare și soare, un mal pe care se înghesuiau niște cactuși mari, din aceia cu frunze plate, care se numesc *prickly pear*⁶. În mijlocul acestei îngrămădiri de cactuși cenușii-alabștri se ridica un singur chiparos, cu trunchi gros și palid și cu un vârf care se îndoia, flexibil, pe cerul

#####

⁵ Asta este (fr.)

⁶ Pară țepoasă.

albastru. Părea un paznic privind spre largul mării sau o lumânare joasă, argintie, a cărei flacără imensă și neagră semăna a întuneric, detașându-se pe lumină; pământul care trimitea spre cer limba lui mândră de tristețe.

Juliet se așeză lângă chiparos și își scoase hainele. Cactușii chinuiți formau o pădure în jurul ei, hidoasă, și totuși fascinantă. Se așeză, lăsând soarele să-i mângâie pieptul, oftând chiar și acum cu un fel de durere crudă împotriva soartei aspre care o silea să se dăruiască.

Soarele se plimba pe cerurile albastre și, plimbându-se, își trimitea razele spre pământ. Simțea aerul dulce al mării pe sânii ei care păreau că nu se vor împlini niciodată. Soarele, aproape că nu-l simțea. Sâniile erau ca niște fructe care se vor stafidi fără să se fi pârguit.

Totuși, curând după aceea, simți soarele pătrunzându-i în piept, mai cald decât fusese vreodată dragostea, mai cald decât laptele sau mânuțele copilului ei. În sfârșit, în sfârșit, sânii îi erau ca niște boabe albe și lunguiețe de struguri sub soarele cald.

Își scoase toată îmbrăcămintea și se întinse goală la soare. Stând așa, privi printre degetele răsfirate discul soarelui, rotunjimea lui albastră care pulsa, conținutul incandescent. Soarele asta care tremura, minunat și albastrui, era viu și răspândea în jur flăcări albe. O fixa cu privirea lui albastră de foc, învăluindu-i sânii și fața, și gâtul, și pântecul obosit, și genunchii, și coapsele, și picioarele.

Stătea întinsă, cu ochii închiși, zărind printre gene flăcări trandafirii. Întinse mâna și își acoperi ochii cu frunze. Apoi se culcă din nou, sub soare, ca o tărtăcuță lungă și albă care trebuia să se coacă și să se facă aurie.

Simțea soarele pătrunzându-i până și-n oase sau chiar mai adânc, în simțăminte și gânduri. Încordările întunecate ale emoției începură să se topească. Începea să simtă căldură în tot trupul. Întorcându-se, își lăsă umerii să se topească sub soare, șalele, spatele coapselor, chiar și tălpile. Zăcea pe jumătate buimăcită de uimire față de ceea ce i se întâmplă. Inima ei obosită, înghețată, se topea și, topindu-se, zbura departe.

După ce se îmbracă din nou, se întinse iar, cu privirea către chiparosul de deasupra, a cărui creastă – un filament unduos – cădea când într-o parte, când într-alta, mânat de adierea vântului. Între timp, simțea marele astru hoinărind pe cer.

Și se întoarse acasă uluită, deslușind lucrurile din jur doar pe jumătate, orbită și năucită de soare. Și orbirea asta era pentru ea ca o bogăție, și starea asta de semiconștientă vagă, caldă, grea, era ca un tezaur.

— Mămico, mămico, strigă copilul alergând spre ea și scoțând sunete ciudate de pușor speriat de lipsa mamei pe care ar fi dorit-o mereu lângă el.

Și femeia fu mirată că inima amorțită nu simți de astă dată niciun pic din chinul îngrijorat al dragostei. Luă copilul în brațe, dar își spunea în sinea ei: „N-ar trebui să fie așa tăntălău! Dacă ar sta la soare s-ar mai trezi și el la viață.”

O cam supără mânuțele care se agățaseră de ea, mai ales de gât. Femeia se trase înapoi. Nu voia s-o atingă nimeni. Puse copilul, ușurel, jos.

— Du-te, aleargă, spuse, aleargă la soare!

Și atunci, acolo, pe loc, îi scoase hainele și îl lăsă gol pe terasa fierbinte.

— Joacă-te la soare! îl îndemnă.

Copilul era speriat și gata să plângă. Dar maică-sa, în starea de căldă nepăsare în care i se afla trupul și de totală indiferență în care i se afla sufletul, îi trimise o portocală de-a dura pe dalele roșii și băiatul, cu trupușorul lui fraged și crud, porni cu pas șovăitor după ea. O prinse pe dată, dar o lăsă să cadă, fiindcă-i dăduse o senzație ciudată când o atinsese. Și se întoarse către maică-sa, uitându-se la ea supărat și încrețindu-și fața, gata să plângă, speriat fiindcă era gol.

— Adu-mi portocala, ceru mama, uimită de indiferența totală pe care o simțea față de frământarea copilului. Adu-i lu' mama portocala!

„Asta, își spuse ea, n-o să ajungă ca taică-său. N-o să-l las să fie un vierme pe care nu l-a văzut niciodată soarele!”

Femeia care a plecat

I

Își închipuise că această căsătorie va fi, mai mult decât oricare alta, o aventură romantică. Nu pentru că bărbatul pe care-l luase ar fi avut darul s-o farmece. Era un om mic, uscat, cam strâmb, cu douăzeci de ani mai în vârstă decât ea; avea ochi căprui și părul începuse să-i încărunească. Plecase cu mulți ani în urmă din Olanda, încă de mic – o bucățică de om al nimănuși – și se stabilise în America. De la minele de aur din vest, fusese alungat în sud, spre Mexic. Acum era mai mult sau mai puțin bogat, fiind proprietarul unor mine de argint în deșertul din Sierra Madre. Era clar că aura de aventură nu consta în personalitatea, ci în împrejurările vieții lui. În ciuda necazurilor prin care trecuse, avea energia neobosită a unui motor și tot ce realizase în viață realizase de unul singur. Era una dintre acele ciudățenii umane care nu-și află explicația.

Dar când îi văzu cu ochii ei realizările, simți că o părăsește tot curajul: dealurile înalte, verzi, întinzându-se la nesfârșit, în mijlocul singurătății lipsite de viață, dâmburile colțuroase, roșiatice, de noroi uscat, ale minei de argint. Mai jos de mina pustie se afla o casă de chirpici cu un singur etaj și cu o grădină, înconjurată de un zid. Casa avea o curte interioară spațioasă, cu plante tropicale agățătoare de o parte și de alta. Când îți ridicai privirea din acest *patio* înflorit, închis între ziduri, vedeai proiectate pe cer conul uriaș, roșiatice, de noroi și deșeuri de argint și instalațiile uzinei de extragere a argintului. Asta era tot ce se vedea.

Dar porțile mari de lemn rămăneau de multe ori deschise. Și atunci putea să stea și ea afară, în lumea nesfârșită, accesibilă oricui, și să privească dealurile înalte, întinse, acoperite cu copaci, dealurile care se îngămădeau unele după altele din neant către neant. Toamna erau verzi. Restul timpului erau trandafirii, uscate și abstracte.

Bărbatul ei o conducea câteodată cu un Ford rablagit până la un orașel spaniol, mort, de trei ori mort și uitat între munți. Biserica înaltă, uscată de soare, era moartă, portalurile moarte, iar piața acoperită avea un aer disperat, o piață în care văzuse, când venise prima oară în acel orașel, un câine mort zăcând între prăvăliile cu carne și tarabele cu zarzavaturi, încremenit acolo parcă pentru totdeauna, fără să-i treacă nimănuși prin cap să-l arunce deoparte. Moartea în moarte.

Toți vorbeau despre argint cu glas stins și-și arătau eșantioanele de minereu. Dar afacerile în domeniul argintului stagnerau. Veni și marele război și se sfârși. Argintul nu mai avea căutare pe piață și minele soțului se închiseră. Dar ei continuau să locuiască în casa de chirpici de lângă mină, în mijlocul florilor care femeii nu i se păreau niciodată destul de înflorite.

Avea doi copii, un băiat și o fată. Cel mare, băiatul, era în vârstă de aproape zece ani, când femeia se trezi, în sfârșit, din starea de amorțeală, de uimire supusă în care trăise până atunci. Împlinise treizeci și trei de ani. Era bine legată, cu ochi albaștri, oglindind o expresie mirată, și începuse să se cam îngrașe. Soțul, mititel, uscat, dar vânjos, deși cam strâmb, avea cincizeci și trei de ani, ochi căprui, era tare și rezistent ca fierul, și încă plin de energie, dar descurajat de prăbușirea argintului pe piață și de faptul că, în mod ciudat, nu putea ajunge până la nevasta lui.

Era un om cu principii și un soț bun. În felul său, o iubea la nebunie. Nu-i trecuse niciodată admirația oarbă pe care i-o nutrise de la început. Dar în sufletul lui rămăsese burlac. Era burlac încă de pe vremea când, în vârstă de zece ani, fusese azvârlit în lume. Când se căsătorise, avea peste patruzeci de ani și destui bani. Dar capitalul lui era capital de burlac. Era patronul întreprinderilor lui și căsătoria însemnase pentru el ultima și cea mai intimă manifestare de patron.

Taina calului de lemn

A fost odată o femeie frumoasă care pornise în viață având totul. În afară de noroc. Se căsătorise din dragoste și dragostea se prefăcuse în cenușă. Avea copii frumoși, dar nu și-i dorise și nu era în stare să-i iubească. Iar copiii o priveau cu răceală, de parcă ar fi socotit-o vinovată. Și femeia se gândi că trebuie să fi avut niște păcate pe care ar fi bine să le ascundă. Dar ce păcate anume, nu știa nici ea. Și totuși, de câte ori îi erau copiii în preajmă, simțea că miezul inimii i de împietrește. Asta o necăjea și de aceea se purta, în felul ei, mai blând și avea mai multă grijă de ei decât dacă i-ar fi iubit foarte tare. Și

numai ea știa că în miezul inimii are o bucată de piatră care o împiedică să simtă vreo iubire. Da, nu iubea pe nimeni. Toată lumea spunea despre ea: „Ce mamă bună! Își adoră copiii”. Numai ea și copiii știau că nu-i așa. Și-o citiseră în ochi unii altora.

Avea un băiat și două fetițe. Locuiau într-o casă frumoasă cu grădină, aveau servitori stilați și se socoteau deasupra celor din împrejurimi. Dar, cu toate că trăiau pe picior mare, în casa lor dăinuia un fel de panică. Nu erau niciodată destui bani. Mama avea un mic venit, tatăl avea un mic venit, și totuși, veniturile lor n-ajungeau ca familia să-și poată ține rangul. Tatăl avea o slujbă în oraș. Dar, deși era un om „cu perspective frumoase”, ele nu se realizau niciodată. De aceea tot timpul erau roși de grija banilor, cu toate că reușeau întotdeauna să facă față la nivelul cuvenit.

— Am să încerc să fac eu ceva.

Dar nu știa de unde să înceapă. Își frământa creierii, încercă un lucru, apoi altul, dar nu reuși să găsească nimic serios. Nereușita îi brăzdase cute adânci pe față. Copiii creșteau. Va trebui să-i trimită la școală. Era nevoie de mai mulți bani, era nevoie de mai mulți bani. Tatăl, bărbat frumos și cu gusturi foarte costisitoare, nu părea în stare să facă ceva folositor. Iar mama, care avea o mare încredere în puterile ei, nu reuși nici ea să facă nimic. Gusturile ei, în schimb, erau tot atât de costisitoare ca și ale soțului.

Și astfel, casa era bântuită de o obsesie nerostită: *E nevoie de mai mulți bani! E nevoie de mai mulți bani!* Copiii auzeau fraza tot timpul, cu toate că nimeni n-o rostea niciodată cu glas tare. O auzeau de Crăciun, când camera li se umplea cu jucării scumpe și frumoase. Și în spatele calului de lemn, modern, strălucitor, în spatele casei minunate de păpuși, vocea șoptea: *E nevoie de mai mulți bani, e nevoie de mai mulți bani!* Copiii se opreau o clipă din joacă, ascultau și se uitau unul la altul să vadă dacă auziseră toți. Și fiecare citea în ochii celorlalți că auziseră și ei. *E nevoie de mai mulți bani! E nevoie de mai mulți bani!*

Șoaptele ieșeau din arcurile calului de lemn, care se legăna liniștit. Le auzea chiar și calul, aplecându-și capul lui de lemn și rozându-și frâul. Păpușa cea mare, zâmbitoare, trandafirică, în căruciorul nou, auzea și ea cuvintele foarte clar și zâmbea parcă și mai încântată. Cățelușul tont care luase locul ursulețului părea tot atât de tont numai și numai pentru că auzea șoaptele misterioase care umpleau casa: *E nevoie de mai mulți bani!*

Totuși, nimeni nu rostea cuvintele cu glas tare. Șoaptele pluteau pretutindeni și de aceea nimeni nu le rostea. După cum nimeni nu spune niciodată „respir”, cu toate că aerul intră și iese tot timpul din plămâni oamenilor.

— Mamă, întrebă Paul într-o zi, de ce nu avem și noi mașina noastră? De ce o luăm întotdeauna pe-a unchiului sau un taxi?

— Pentru că noi suntem membrii săraci ai familiei, spuse mama.

— Dar de ce suntem săraci?

— Păi, după mine, spuse ea încet și cu amărăciune, suntem săraci fiindcă tatăl vostru n-are noroc.

Băiatul tăcu un timp.

— Noroc înseamnă bani, mamă? întrebă băiatul cu sfială.

— Nu, Paul, nu tocmai. E ceea ce te face să ai bani.

— Aha, spuse copilul nedumerit. Credeam că atunci când unchiul Oscar spune „profitor norocos”, înseamnă bani.

— Profitor înseamnă om cu bani, spuse mama. Dar e vorba de bani câștigați urât, nu de noroc.

— Aha, făcu băiatul. Atunci, spune-mi, mamă, ce-i norocul?

— E ceea ce te face să ai bani. Dacă ai noroc, ai bani. De-aia e mai bine să te naști cu noroc decât cu bani. Dacă ești bogat, poți pierde banii, dar dacă ai noroc, câștigi mereu alții și din ce în ce mai mulți.

— Da? Și tata n-are noroc?

— Nu. După părerea mea, n-are niciun pic, răspunse ea cu amărăciune.

Băiatul o privi cu îndoială în ochi.

— De ce? întrebă el.

— Nu știu. Și, de altfel, nimeni nu știe de ce un om e norocos și altul nu.

— Zău? Chiar nimeni? Nimeni?

— Poate Dumnezeu. Dar *El* nu spune.

— Ar trebui să spună. Și nici tu n-ai noroc, mamă?

— Cum să am, dacă m-am măritat cu un bărbat nenorocos?

— Dar tu, așa, singură, ai?

— Înainte de a mă mărita credeam că am. Dar acu' sunt convinsă că n-am deloc.

— De ce?

— Lasă... nu contează. Poate că mă înșel, răspuse.

Copilul se uită la maică-sa să vadă dacă-i convinsă de ce spune. Dar după ridurile din jurul gurii își dădu seama că încerca doar să-i ascundă ceva.

— În orice caz, spuse el cu curaj, eu, unul, sunt norocos.

— De unde știi? întrebă ea râzând.

Copilul o privi fix. Nici măcar nu știa de ce o spusese.

— Mi-a spus Dumnezeu, afirmă el cu nerușinare.

— Să sperăm că-i așa, dragu' mamei, răspuse ea râzând din nou, dar de data asta cu amărăciune.

— Zău, mamă, că mi-a spus!

— Perfect, răspuse mama, întrebuițând una dintre exclamațiile soțului.

Băiatul își dădu seama că nu-l crede. Sau mai degrabă că nu ia afirmația lui în seamă. Asta îl cam supără, trezindu-i dorința de-a o obliga să fie atentă. Plecă singur, căutând în mod nelămurit, copilăros, formula „norocului”. Cufundat în gânduri, nepăsător față de ceilalți, umbla aproape furișându-se pe lângă ei și căutând în sinea lui să găsească norocul. Voia să aibă noroc. Îl voia! Și, pe când cele două fetițe se jucau cu păpușile în camera lor, el se așeza pe calul lui mare de lemn și începea să se legene nebunește, cu o patimă care le făcea pe surioare să se uite la el speriate. Calul alerga sălbatic, bucelele negre ale băiatului fluturau în vânt și ochii lui aveau o strălucire ciudată. Fetitele nu îndrăzneau să-i vorbească.

Ajungând la capătul micii lui călătorii nebunești, cobora și se așeza în fața calului, privind-i capul plecat. Botul roșu era întredeschis și ochiul mare lucea sticlos.

„Acum, îi porunceă el în gând armăsarului care sforăia, acum du-mă unde-i norocul! Du-mă! Acum!” Lovea în neștire calul peste grumaz cu biciușca pe care i-o dăduse unchiul Oscar. Știa precis că armăsarul putea să-l ducă unde se afla norocul. Trebuia doar să-l forțeze puțin. Și încăleca din nou și începea din nou cursa lui dezlănțuită, sperând că în cele din urmă va ajunge unde voia. Știa că poate ajunge.

— Ai să strici calul, Paul, îi spunea guvernanta.

— Așa face mereu. Tare aș vrea să se oprească, spuse Jean, cea mai mare dintre cele două surori.

Dar Paul se mulțumi să-i arunce o privire furioasă, fără să scoată o vorbă. Guvernanta renunță. Nu-l înțelegea. Și, oricum, nu mai avea nicio autoritate. Băiatul crescuse și o lăsase undeva în urmă.

Într-o zi, mama și unchiul Oscar sosiră tocmai când o pomise într-una din cursele lui frenetice. Paul nu le adresă nicio vorbă.

— Bună ziua, tinere jocheu. Ce spui, câștigi Derby-ul? îl întrebă unchiul.

— Nu crezi c-ai cam crescut pentru un cal de lemn? Nu mai ești chiar atât de mic, îl ironiză maică-sa.

#